- Multiculturalism in Literature and Communication. Section of Language and Discourse. Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2015, pp. 739-748.
9. PRIGORSCHI, C., Vasilache C., Didactique du français langue étrangère. Chișinău: Editura Poligrafică Tipografia Centrală, 2006.
 10. ЗИЛЬБЕРМЕН, Л.И. Интерференция языков и методика преподавания иностранного языка на основе родного. В кн.: Преподавание иностранных языков и его лингвистические основы. Москва: Наука, 1972, с. 20-33.
 11. ЗИНДЕР, Л.Р. МАСЛОВ, Ю.С. Л.В. Щерба – лингвист-теоретик и педагог. Санкт-Петербург: Наука, 1982.
 12. ЗЮЗЕНКОВА, О.М. О роли родного языка при обучении иностранному. В кн.: Преподавание иностранных языков и его лингвистические основы. Москва: Наука, 1972, с. 285-292.
 13. Интерференция звуковых систем/Под. ред. Л.В. Бондарко, Л.А. Вербицкой. Ленинград, 1987.
 14. ЩЕРБА, Л.В. Преподавание языков в школе: общие вопросы методики. Санкт-Петербург: Филол. ф-т СПб ГУ, Москва: Изд-кий центр Академия, 2002.
 15. ЩЕРБА, Л.В. Языковая система и речевая деятельность. Санкт-Петербург: СПб ГУ, 2004.
- Lectura – factor decisiv în formarea și dezvoltarea personalității elevilor de vârstă școlară mică**
- Reading – a decisive factor for the young school age pupil**
- Natalia Rufanda, învățătoare de clasele primare,
grad didactic I, IP Gimnaziul nr. 53,
mun. Chișinău**
- ORCID: 0000-0002-5977-8955**
- CZU: 373.3:028**
- DOI: 10.46727/jshs.2021.v49.i3.p74-79**
- Rezumat**
- Lectura constituie unul din factorii decisivi prin care elevul de vârstă școlară mică învață să-și formeze priceperi și deprinderi, să acumuleze aptitudini, dar și să ia atitudine. Un rol primordial în această dezvoltare îl ocupă școala, familia și, bineînțeles, metodele și mijloacele prin care elevii receptează textele.
- Cuvinte-cheie:** lectură, texte literar-artistice, personalitate (a elevilor de vârstă școlară mică), motivație, metode (tradiționale/activ-participative).
- Abstract**
- Reading is one of the decisive factors through which the young school age student

learns to develop skills and abilities, to accumulate skills, but also to take an attitude. A key role in this development is played by the school, the family and, of course, the methods and means by which students receive the texts.

Keywords: reading, literary-artistic texts, personality (young school age students), motivation, methods (traditional/active-participatory).

Pornind de la aforismul lui Mihai Eminescu: *Citește! Citind mereu, creierul tău va deveni un laborator de idei și imagini din care vei întocmi înțelesul și filosofia vieții*, conștientizăm că lectura, dintotdeauna, stă la baza formării și dezvoltării personalității elevilor de vârstă școlară mică. Sigur, este important ce lecturăm și cum lecturăm.

În clasele primare, un rol mare le revine textelor literare. Mai întâi, celor propuse în Abecedar, atunci când elevul este inițiat în arta cititului, după care urmează cărțile de lecturi literare suplimentare, selectate cu grijă de cadrul didactic.

Rolul profesorului de clasele primare este hotărâtor în formarea personalității elevilor. Didactica limbii și literaturii române (la începutul mileniului III) presupune ancorarea puternică a elevilor în realitățile timpului pe care-l trăiesc, formarea și dezvoltare competențelor de comunicare ale elevilor, familiarizarea lor cu diverse situații de comunicare (orală/scrisă, cu texte literare/nonliterare), adecvate vârstei școlare,

cu un accent sporit pe motivarea elevilor, pe cultivarea prin toate mijloacele posibile a motivației lor intrinseci, care presupune formarea unor sentimente superioare: interesul pentru lectură, pentru cultură, pentru cunoaștere, pentru frumos, curiozitatea – dorința de a afla cât mai multe despre o temă dată, aspirația spre dezvoltare personală [3, p. 17].

Modul în care alegem metodele și procedeele de lectură a textului literar sunt deosebit de importante, căci doar prin mijloace eficiente de lectură se poate observa cum aceasta acționează asupra evoluției personalității copilului.

Nu este suficient ca elevii să citească un text „de dragul cititului”, trebuie să-i motivăm să pătrundă în esența acestuia, cadrul didactic să nu se limiteze la întrebarea: „Ți-a plăcut textul?/Te-a impresionat personajul principal?” – întrebări care deseori se aleg cu un răspuns monosilabic din partea elevilor: „Da/Nu”, ceea ce presupune că atât copilul, cât și opera literară ajung în impas. Or, în astfel de cazuri, copilul nu și-a exprimat punctul de vedere în ceea ce privește impactul textului asupra stării sale emoționale, asupra gândirii critice, imaginației, creativității etc., iar textul a rămas neinterpretat, căci nimeni nu și-a pus întrebarea: „Ce ne comunică autorul prin intermediul personajului său?; Care este morala textului?/Ce ne învață acest text?;

Care sunt emoțiile pe care le-am trăit în timpul lecturii?” etc.

Ultima întrebare trebuie adresată pentru mai mulți elevi, pentru ca ei înșiși să devină observatori, să conștientizeze că fiecare dintre ei este unic, într-un anumit fel, căci cineva, în urma lecturii, a simțit compasiune, un altul a prins curaj, altul a simțit empatie, respect, interes, încredere etc. Aceste valori tind a fi preluate/asimilate ulterior de către elevi în situații similare, însă pentru aceasta este important ca textul să fie interpretat corect.

În acest sens, T. Vianu susține că „Sunt indivizi pentru care opera de artă trăiește mai mult prin conținutul ei, alții, pentru care ea există, mai degrabă, prin organizarea ei formală. Unii care se abandonează sentimentelor lor și, în fine, alții care formulează judecăți cu privire la structura operei sau emit aprecieri în legătură cu valoarea ei” [6, p. 351].

Cert este că atât unii, cât și alții au doar de câștigat de pe urma unei lecturi bune; nimeni nu percepe la fel ca alții opera literară. Rolul profesorului, în receptarea textului literar, nu este de a impune un anumit stil de analiză, ci de a motiva elevii să urmeze varii pași, algoritmi, ce-i vor favoriza interpretarea textului, ca elevul să fie cel care își alege modul de lucru cu opera artistică.

Personalitatea fiecărui copil de vârstă școlară mică se dezvoltă într-un anumit fel: unii se vor axa pe subiectivismul operei

literare și vor ajunge să fie umaniști, cei axați pe obiectivismul textului se vor forma ca viitori realiști.

În literatura de specialitate din perioada interbelică, I.G. Cârlan menționa: „Cele trei lucruri principale cu care trebuie să rămână un absolvent al școlii primare: socotitul, scrisul și cititul trebuie cultivate cu cel mai mare interes. Va uita un absolvent al școlii primare gramatica, istoria etc., dar a uita aceste trei lucruri nu-i este iertat nici lui, nici școlii pe care a absolvit-o. Cititul, în special, trebuie cultivat până la a fi o necesitate pentru copil și pentru adultul care a urmat câțiva ani școala primară” [1, p. 17].

În conformitate cu aceste afirmații, menționăm că învățătorul trebuie să-și asume rolul principal – de a selecta cu grijă conținuturi și de a crea deprinderea de a citi, care se vrea tratată nu ca o obligație, ci ca o motivație, o plăcere cu care este interpretat textul literar, ce are menirea să sprijine și să dezvolte în elevii de clasele primare adevărate modele de omenie, bunătate, prietenie și, nu în ultimul rând, dragostea de școală și de viață.

Prin intermediul textelor și al personajelor literare, elevii au posibilitatea de a se forma în spiritul unei culturi educaționale, care îi face capabili de a comunica, de a interacționa cu cei din jur, prin utilizarea eficientă și creativă a capacității de rezolvare concretă a

problemelor și prin continuarea procesului de învățare pe tot parcursul vieții.

Deseori, elevii de vârstă școlară mică își atribuie calitățile și valorile personajelor principale, precum Harap-Alb, Făt-Frumos, Ileana Cosânzeana etc., ceea ce contribuie nemijlocit la formarea emotivității, empatiei, curajului, optimismului și la identificarea valorilor fundamentale: frumosul, binele, adevărul.

Succesul, în dezvoltarea personalității elevilor de vârstă fragedă, se datorează în mare parte și metodelor prin care textul literar ajunge la urechile copiilor. T. Vianu susține că „La baza citirii și recitării trebuie să puneți actul de înțelegere critică. Distribuți astfel accentele, ridicați sau coborâți tonul, accelerați sau coborâți debitul, încât să mă faceți nu numai să simt conținutul emoțional al poeziei, dar și să înțeleg ce a voit poetul” [6, p. 152].

În această ordine de idei, V. Goia propune să fie respectate trei cerințe, la prima lectură:

1. lectura va fi „fidelă” textului, adică se va identifica cu conținutul de idei, sentimente comunicate de scriitor;
2. lectura va fi „adecvată și adaptată” prin ton și ritm, stări afective trăite de autor;
3. lectura este necesar, în același timp, să fie „logică, expresivă și emoțională”, pentru a capta atenția elevilor [2, p. 151].

Respectarea acestor cerințe prevede, bineînțeles, o bună cunoaștere a particularităților de bază ale textului de către profesor, pentru a manevra cu succes tonalitatea, timbrul, ritmul și a realiza o citire fluentă, expresivă și nu una liniară și monotona.

Atunci când utilizăm metode variate, de la lectura explicativă (citirea-model, în lanț, selectivă, pe roluri, integrală), lectura interpretativă până la jocurile didactice, debaterile, diagrama Venn, păianjenul, cubul, turul galeriei și multe alte metode activ-participative, observăm că acestea contribuie la spargerea gheții, la eliminarea frustrărilor, timidității, fricii, în cazul unor copii mai pasivi. Aceste metode facilitează lectura și contribuie la dezvoltarea imaginației, gândirii critice și creative, generând analiza și sinteza, concretizarea, abstractizarea.

Sursa formării unei personalități complexe, *autonome, capabile de gândire critică și creativă* [4] constituie o atitudine pozitivă față de lectură, de textele literare, în special, care reprezintă unul dintre obiectivele fundamentale ale cadrului didactic din învățământul primar.

Conform considerațiilor M. Pavelescu, exprimate în lucrarea „Metodica predării limbii și literaturii române”, formarea atitudinii pozitive față de lectură are în vedere următoarele etape: alegerea textelor în concordanță cu orizontul de așteptare al

elevilor, manifestarea unei atitudini entuziaste a profesorului care le propune, valorificarea lecturii inocente a elevilor, îmbinarea limbajelor în descifrarea textului, prin mimică, joc de rol etc., alternarea textelor alese de profesor cu cele propuse de elev etc. [Ibidem].

Atelierele dramatice, sau cercurile de teatru și artă oratorică, sunt cele care vin în sprijinul atât al elevilor, cât și al cadrelor didactice din învățământul primar, căci *jocul de rol* s-a dovedit a fi o metodă eficientă de trezire a interesului pentru textele literare și, concomitent, un instrument de lucru eficace în dezvoltarea sensibilității, imaginației, vocabularului, un model de a trăi lumea prin prisma sentimentelor, dar și a judecății, rațiunii.

Colaborarea dintre cadrele didactice și mentorii cercurilor, atelierelor care se desfășoară în școală trebuie să fie consecventă, echilibrată. Un exemplu concludent este că *Cercul de Teatru și Artă Oratorică* din instituția în care activez a susținut ideea cadrului didactic de a citi și teatraliza „Prietenii mei dragi” de Eugen Doga. Încurajarea acestei idei, prin organizarea unei întâlniri cu autorul și compozitorul, la bibliotecă, a marcat fiecare elev în parte, i-a determinat pe elevi să se dedice totalmente acestei activități – de a intra în rol, de a dramatiza și de a-și reliefa cele mai ascunse calități. Jocul de rol le-a oferit posibilitate elevilor să dirijeze

personajele din carte și să privească pozitiv întâmplările cu Joy și Amur.

O importanță mare în formarea și dezvoltarea elevilor de clasele primare revine feedbackului, care e de dorit să vină din medii diferite, adică de la părinți, învățători, colegi etc. Astfel, observăm că scopul operelor literare propuse spre studiu deschid noi orizonturi personalității în formare, prin sensibilizarea educabilului.

În legătură cu necesitatea cultivării cititului, la etapa contemporană, doctorul habilitat în pedagogie, profesorul universitar Vl. Pâslaru menționează: „Activitatea elevului cititor, pentru a face din subiectul său o personalitate cu capacități nelimitate de exprimare a eu-lui în cele trei sfere principale ale lumii: Natura, Societatea, Omul, trebuie să comporte esențele acestora în forme artistic-estetice, deoarece însăși literatura artistică le sintetizează, realizându-și una dintre funcțiile sale principale. Elevul cititor nu este doar un subiect pasiv, situat în afara literaturii, asupra căruia se acționează prin intermediul valorilor etic-estetice ale operelor literare, ci chiar un component principal al literaturii, căci valoarea artistică și cea estetică apar din interacțiunea imaginilor codificate în textul operei literare și întreaga valoare umană a elevului cititor [...]” [5, p. 230].

În context cu tot ce am consemnat supra, concluzionăm necesitatea cititului și faptul că în textele literare găsim mijloace

sigure de inițiere a școlarilor în marea artă a lecturii pe tot parcursul vieții. Activitățile de lectură bine organizate, petrecute fie în clasă, fie în cadrul activităților extracurriculare, cunosc eficacitate în învățământul primar, fiind un prim pas în stabilirea unei relații de încredere dintre elevi și învățător.

Participarea la concursurile, programele de lectură organizate în școală sau la bibliotecă, la fel, constituie, pentru elevi, un punct forte în dezvoltarea încrederii în sine, în forțele proprii, dar și o activitate eficientă pentru a deveni autodidacti, a se responsabiliza și a se conforma cu regulile, cu lucrul în echipă și cu obstacolele, bineînțeles.

În felul acesta, ajungem la concluzia I. Sadoveanu: „Să nu uite nici dascălii, nici părinții că un copil își capătă experiența vieții și educația pe trei căi: instrucția verbală, observația personală și lectura. Din aceste trei, nu știu dacă nu putem socoti lectura ca aceea care îngăduie copilului să capete numărul cel mai mare de cunoștințe pe calea cea mai scurtă [...]” [Apud 3, p. 19].

Bibliografie

1. CÂRLAN, I.G. Ora de lectură. În: Revista Școala Basarabeană, nr. 2. Chișinău, 1936.
2. GOIA, V. Didactica limbii și literaturii române: pentru gimnaziu și liceu. Cluj-Napoca: Dacia, 2008.

3. NOREL, M. Didactica limbii și literaturii române pentru învățământul primar. Brașov, 2010.
4. PAVELESCU, M. Metodica predării limbii și literaturii române. București: Corint, 2010.
5. PÂSLARU, VI. Principiul pozitiv al educației. Chișinău: Civitas, 2003.
6. VIANU, T. Estetica. București: Orizonturi, 2011.

Experiențe privind învățarea la locul de muncă a elevilor din cadrul Colegiului Național de Comerț al ASEM

Work-based learning experiences for students within the National Trade College of ASEM

Elena Movileanu,
director adjunct pentru instruire practică și producere,
Colegiul Național de Comerț al ASEM,
Chișinău

ORCID: 0000-0003-4664-7865

CZU: 377.3

DOI: 10.46727/jshs.2021.v49.i3.p79-85

Rezumat

Învățarea la locul de muncă le oferă elevilor experiențe de muncă din viața reală, în care pot aplica abilități teoretice și tehnice și asigură dezvoltarea abilităților practice. Articolul prezintă unele experiențe privind învățarea la locul de muncă a elevilor din